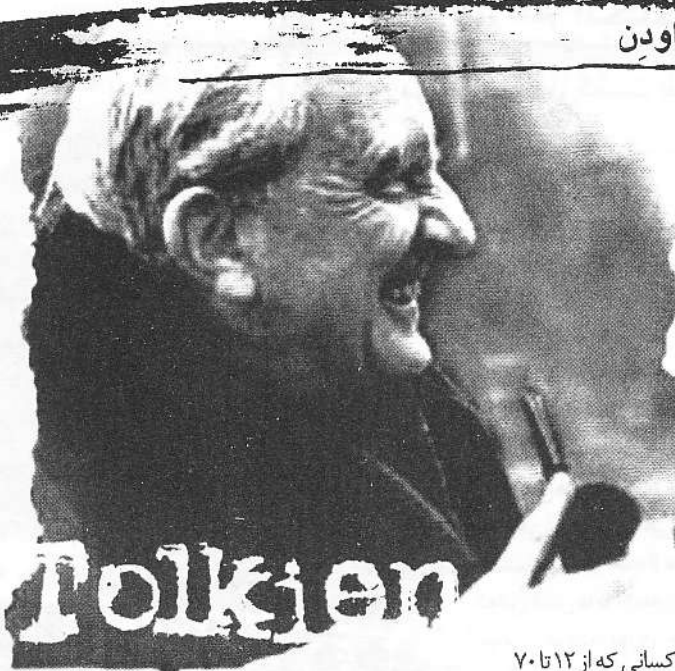

نقدی بر کتاب «یاران حلقه»، اثر جی. آر. آر. تالکین

قهرمان یک هابیت است

دبلیو. اچ. اودین

ترجمه: رضا علیزاده

عمل، این مورد دوم چیزی بدشگون است؛ شهرها به ویرانه تبدیل شده‌اند، جاده‌ها نیاز به مرمت دارند، مزارع حاصلخیز بار دیگر به آغوش بیابان بازگشته‌اند. ددان وحشی و موجودات اهریمنی در تب و تاب‌اند و سفر کردن دشوار و خطرناک است. علاوه بر هابیت‌ها، الف‌ها نیز وجود دارند که

خرمند و نیک هستند، و دورف‌ها که صنعت گر و در مجموع نیک‌اند، و آدم‌ها، که برخی سلحشور و برخی ساحرانند و نیک یا بد هستند. مظهر فعلی دشمن سائورون است، فرمانروای باراد - دور، برج تاریک سرزمین موردور. یاری دهندگان او اورک‌ها و گرگ‌ها و دیگر موجودات مخوف‌اند، و البته آدم‌هایی از آن دست که مجذوب یا مقهور قدرت او شده‌اند، جغرافیا و اقلیم و حال و هوای داستان [شمالی است، و تداعی کننده ساگا‌های ایسلندی.

نخستین توقع خواننده این است که ماجرا متنوع و مهیج باشد؛ از این لحاظ اثر بدیع آقای تالکین نقصی ندارد و کتاب «یاران حلقه» در بدو امر یعنی میل به دانستن این که بعد چه اتفاقی قرار است بیفتد، لاقبل به اندازه «سی و نه پله» جذاب است. توقع خواننده از هر جهان تخیلی این است که واقعی به نظر برسد، و استاندارد رئالیسم مطلوب، امروزه بسیار سختگیرانه‌تر است تا مثلاً در زمان مالوری^۲. آقای تالکین به خاطر داشتن قریحه‌ای حیرت‌انگیز برای تشریح و داشتن چشم‌هایی فوق‌العاده دقیق برای توصیف خوش اقبال است؛ زمانی که آدم کتاب را تمام می‌کند تاریخچه هابیت‌ها و الف‌ها و دورف‌ها و جغرافیای را که آنها در آن زندگی می‌کنند به خوبی محل زندگی خود در زمان کودکی می‌شناسد.

آخر از همه اگر کسی این نوع از داستان را جدی بگیرد، احساس می‌کند که اگرچه این جهان به ظاهر از لحاظ ویژگی‌ها و رویدادها شباهتی به جهانی که مادر آن زندگی می‌کنیم ندارد، مع‌هذا تصویری آیین‌وار از یگانه طبیعی که می‌شناسیم و از آن ماست، ارائه می‌دهد؛ آقای تالکین در این امر نیز به موفقیتی درخشان دست یافته، و اتفاقاتی که در سال ۱۴۱۸ تاریخ شایر روی می‌دهد نه تنها در سال ۱۹۵۴ میلادی مسحورکننده، بلکه مایه عبرت و الهام‌بخش است. در پنج سال اخیر هیچ اثر داستانی نخوانده‌ام که برایم لذت‌بخش‌تر از «یاران حلقه» بوده باشد.

هفده سال پیش بدون هیچ بوق و کرنا کتابی به نام «هابیت» منتشر شد که به نظر من یکی از بهترین داستان‌های کودکان این قرن است. در «یاران حلقه» که نخستین مجلد یک تریلوژی است، جی. آر. آر. تالکین تاریخ تحلیلی جهانی خیالی را - که در کتاب پیشین ما را با آن آشنا کرده است - پی می‌گیرد، اما به شیوه‌ای که مناسب

بزرگسالان است، و این بزرگسالان یعنی کسانی که از ۱۲ تا ۷۰

سال سن دارند. برای کسانی که از دوست‌داران ژانری هستند که این کتاب به آن تعلق دارد، یعنی ژانر پویش‌گری قهرمانانه، هدیه کریسمسی فوق‌العاده‌تر از این کتاب در تصور نمی‌گنجد. همه پویش‌گری‌ها با شیء یا چیزی جادویی یا ربّانی و شگفت مثل آب حیات، جام مقدس، گنج مدفون و غیره سر و کار دارند؛ معمولاً این شیء، چیزی است خوب که وظیفه قهرمان یافتن، یارهایندن آن از چنگ دشمن است، اما حلقه داستان آقای تالکین به دست دشمن ساخته شده و چنان خطرناک است که حتا نیکی نیز نمی‌تواند بی آن که به تباهی کشیده شود از آن استفاده کند.

ابتدا دشمن تصور می‌کند که این حلقه برای همیشه گم شده، اما بعد درمی‌یابد که این حلقه از بخت خوش او به دست قهرمان افتاده و همه نیروهای اهریمنی‌اش را به کار می‌گیرد تا حلقه را باز یابد و این امر به او اجازه خواهد داد تا فرمانروای تمام جهان شود. تنها راه برای مسجل کردن شکست او، نابود کردن حلقه است، اما این کار تنها از یک طریق و در یک نقطه به خصوص امکان‌پذیر است که در قلب سرزمین او قرار دارد؛ از این رو وظیفه قهرمان بردن حلقه، بدون آن که دستگیر شود، به مکانی است که حلقه در آن نابود خواهد شد.

قهرمان، یعنی فرودو بگینز از نژادی است که هابیت خوانده می‌شود، نژادی که قد و قامت‌شان چیزی در حدود نود سانتی متر است؛ پاهایی پوشیده از مو دارند و زندگی در خانه‌های زیر زمین را ترجیح می‌دهند، اما از جنبه اندیشه و احساسات شباهت تامی به آن روستاییان بی‌آلایش دارند که در داستان‌های پلیسی انگلیسی به فراوانی یافت می‌شود. به تصور من ممکن است فصل‌های آغازین برخی از خوانندگان را اندکی برماند، اما نباید دلسرد شد، زیرا به محض آن که داستان پیش می‌رود این بازیگوشی اولیه ناپدید می‌شود.

برای مدتی متجاوز از هزار سال، هابیت‌ها زندگی آرامی را در ناحیه‌ای حاصلخیز به نام شایر سپری کرده و نسبت به جهان بیرون بی‌اعتنا بوده‌اند، در